

Олеся Авраменко Olesia Avramenko

кандидат мистецтвознавства, завідувач Відділу візуальних практик Інституту проблем сучасного мистецтва НАМ України

Candidate in Art Studies, Head of the Department of Visual Practices of the Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine

тел./tel: +380674457862 e-mail: olavra@ukr.net orcid.org/0000-0001-8115-8923

«ХайТекСтиль» та інше Анастасії Подерв'янської “Hi-TechStyle” and Other by Anastasia Podervianska

Анотація. Досліджено індивідуальний стиль, художню мову, творчий доробок яскравої представниці творчої генерації 2000-х років Анастасії Подерв'янської, зокрема, її знахідки у полістилістичних серіях робіт, що сполучають живопис, ужиткове мистецтво вишивки і колаж. Простежено співзвучність енергетики сюжетних фігуративних картин Анастасії Подерв'янської з насиченістю кінокадрів та колажів Сергія Параджанова.

Ключові слова: полістилізм, колаж, живопис, вишивка, текстиль, театральність.

Постановка проблеми. Історія сучасного українського мистецтва складається творчими долями усіх митців, що працюють на цих теренах, втім, є особистості, доробок котрих виростає у непересічне явище і впливає на культурні зрушення загалом.

Метою і завданнями статті є аналіз творчого доробку непересічного художника покоління 2000-х Анастасії Подерв'янської; уточнення картини українського мистецтва періоду 2000–2010-х років; консолідація та аналіз доробку художниці.

Викладення основного матеріалу дослідження. Анастасія Подерв'янська народилася в сім'ї художників Леся Подерв'янського та Світлани Лопухової у серпні 1978 року, міцно поєднавши родини відомих митців, — професорів та академіків. І це, звісно, стало неабияким життєвим викликом для талановитої дівчинки. Вирости в непересічного самодостатнього митця у родині відомих і сильних художників — непросто. Напевне, діти знаменитих людей завжди стикаються з екзистенційною проблемою усвідомлення своєї неординарності й відмінності від батьків, вибору власного шляху та прикрою необхідністю доводити, що ти — не вони. Адаже знамените прізвище — допомога лише на початку, далі ж часто стає перепорою, яку треба долати...

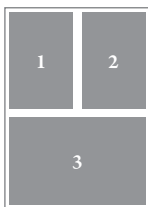
З дитинства Анастасії були цікаві прикладні, ужиткові техніки, пов'язані з творчістю. Вони давалися легко і приязно — шиття, вишивання, майстрування ляльок і одягу, організація життєвого простору. Артистизм батьків, їхнього оточення, різноманітність інтересів і творчих проявів розширювали межі сприйняття та реагуван-

ня на довкілля. А живописний талант і потяг до творчості логічно повели торованим шляхом професійного митця того часу: спочатку повний курс Республіканської художньої середньої школи у Києві, потім Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, монументальне відділення факультету живопису.

Її роботи приймають на художні виставки ще відтоді, як була підлітком, з 1992 року, й до Національної спілки художників України вступила одразу після закінчення НАОМА, 2002-го. Так буває нечасто, адже треба пройти суворо визначені етапи професійної ініціації — регламентовану кількість всеукраїнських виставок. Вона пододала їх, ще навчаючись в Академії. І з 2004 року впевнено демонструє свої творчі пошуки на персональних та групових виставках. Це завжди чимала відвага та відповідальність, адже критерії вимог найближчих людей та глядачів до неї надвисокі. Сьогодні художниця не схожа ані на матір, ані на батька не лише зовні, а й за творчим висловленням та світовідчуттям. Водночас нерідко виступає їхньою творчою однодумницею, беручи участь у спільних проєктах.

Анастасія Подерв'янська продовжує і розвиває лінію напівархівного, напівпобутового колажу, багатого за шарами заглиблення у смисли та час, властивого свого часу колажам Сергія Параджанова.

Колаж як осмислена гра з предметами, елементами, смислами супроводжує Анастасію Подерв'янську все творче життя. Це провокативно-підступний вид творчості, адже здається, що зробити його дуже просто — головне зібрати до купи побільше елементів. Але художній твір

1. А. Подерв'янська. Пальто Камеристка. 2017
2. А. Подерв'янська. Пальто Маргарита. 2017
3. А. Подерв'янська. Пальто Леді Ретчіф. 2017

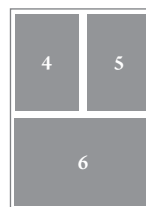

тим і відрізняється від саморобки, що передбачає не лише ідею, навіть не так процес, як майстерність, якість висловлення і, головне, результат — непересічний цілісний образ. Колаж на межі XX і XXI століть став особливо популярним, звісно, багато у чому завдяки як інформаційному буму в усіх галузях людського життя, так і надмірному виробництву, а ще появі нових матеріалів і технологій. Тому колаж як такий став надзвичайно різноманітним і розмаїтим. Хтось формує з текстильного ширвжиткового непотребу показові звалища й говорить про екологічну небезпеку, хтось — монтує декоративні панно, хтось вив'язує килими. Анастасія ж Подерв'янська утворює сюжетні фігуративні картини. Варто зауважити благотворний вплив естетики великого кінорежисера і художника Сергія Параджанова на художню систему/мову Анастасії Подерв'янської. Особливо простежується це у співзвучності енергетики картин Анастасії Подерв'янської з на-

сиченістю кінокадрів та колажів майстра. Увага і захопленість рукотворними речами, в яких живе іскра людського таланту і любові, надає художниці право використовувати й трансформувати первинні форми й елементи вишіваних, в'язаних, тканих речей у нові композиції. Так відбувається матеріалізація душі народу засобом творчого використання елементів, де часточки цієї душі затрималися й вібрують життям.

Першою відкрила свій простір та увагу для творчості Анастасії Подерв'янської галерея «Триптих», представивши виставки живопису «Міста та бажання» (2004) і «Сад мандрівної вдови» (2006), створених нею разом зі скульптором Олександром Смирновим. Вони продемонстрували потяг авторів до мультикультурного висловлення й широти творчих горизонтів. Пізніше, в галереї «Калита Арт-клуб» були презентовані проекти «Пташине молоко» (2009) та «Сон метелика

4. А. Подерв'янська. Єва. 2015. Текстиль, ручна вишивка. 177 × 146
5. А. Подерв'янська. Адам. 2015. Текстиль, ручна вишивка. 185 × 113
6. А. Подерв'янська. Летить та блює. 2015. Текстиль, ручна вишивка. 133 × 190

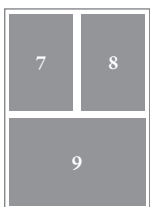

Неретосера» (2013), в яких Анастасія Подерв'янська розсунула межі власного живопису, звертаючись до складних технік у колажі з фотографією, як власною, так і «привласненою».

Вихована на зразках класичного живопису, іконографії середньовічного мистецтва, символіці та стилістиці давньоукраїнської ікони; утаємничена у східну філософію та культуру життя і бойових мистецтв; пройшовши школу майстерні монументального живопису та храмової культури Миколи Стороженка, отримавши розлогі творчі рекомендації своїх дідів та батьків, вона навчилася культурно синтезувати смисли й грамотно сполучати різноманітні стилі та техніки. А ще — витримувати концентроване напруження продуманого жесту стосовно мистецького вислову (втім, так само, як і бійцівського: нагадаю, що Анастасія Подерв'янська — переможниця чемпіонату Європи 2017 з традиційного ушу). Яка цілісна натура ви-

мальовується! Тепер стає зрозумілим, звідки така постава і стримана грація рухів та невимушених поз, а також упевненість у творчому висловленні й торуванні власного мистецького шляху.

Сполучення різнорідних за часом виникнення і технікою створення елементів, використаних у композиціях Анастасії Подерв'янської, — таке природне, що усвідомлюєш незбагненну цілісність буття, здатного перетравити й поєднати у новому вислові чужорідні частини. Врешті, маємо все, як у житті — коктейль, мікст, поєднання найнесподіванішого. Але оповідь та образи, народжені художницею, чомусь гостро вражають і відкривають нові смисли тому, хто готовий не лише дивитися, а й побачити та замислитися. Гострота враження, емоційна насиченість твору виникають поступово, обумовлені глибоко внутрішніми моментами та рухами в «житті» самих композицій, наповнених явними та прихованими смислами.

7. А. Подерв'янська. Архангел Михаїл. 2017. Текстиль, ручна вишивка. 162 × 130. Проект New Icon
8. А. Подерв'янська. Святий Юрій. 2016. Текстиль, ручна вишивка. 146 × 127
9. А. Подерв'янська. Благовіщення. 2017. Текстиль, ручна вишивка. 150 × 182

10	
11	
12	13

- 10. А. Подерв'янська. Пальто Шинобі Кої. 2017
- 11. А. Подерв'янська. Пальто Золотий Корол. 2017
- 12. А. Подерв'янська. Light my fire. 2018. Текстиль, ручна вишивка. 187×201
- 13. А. Подерв'янська. Створення світу. 2018. Текстиль, ручна вишивка.

Цілісність природи Анастасії Подерв'янської проявлена в усьому, де вона творить власний космос — несподівано, а втім гармонійно поєднуючи нетрадиційні для живопису складові. Тоді, коли основною тенденцією сучасного візуального мистецтва стає знак, який, заради прямих ін'єкцій смислу реципієнту просто в мозок та беззаперечно диктату авторської думки, блокує оповідність твору, Анастасія Подерв'янська цього не цурається і торує власну дорогу. Вона занурює глядача в образно провоковані смисли самонароджуваних асоціацій, пропонуючи неявну, але відчутну інтерактивність, обережно бере за руку й веде за собою.

Її роботи, ніби зали таємних печер, розриваються саме тою мірою, якою готовий просуватися дослідник-глядач. І що сміливіший той дослідник, то більша винагорода — рухаючись таємними ходами, з печер підсвідомості він зненацька виходить на світло, опиняється на вершині й здатен свідомо досягнути пройдений шлях. Той путівець прокладений смислами та ремінісценціями з асоціативними рядами кожної наступної картини Анастасії Подерв'янської. Звісно, для адекватного сприйняття таких робіт потрібно не лише розуміти мову автора, варто знати її глибше, бо тут задіяні історичні, семантичні знання та рефлексії авторки, й, водночас, розкриті широке поле для рефлексій самого глядача.

У проєкті «Кантрі Хорор» (I, 2016), уперше демонстрованім у «Dumchuk Gallery» та «Nt-Art Gallery» (II, 2017), надзвичайно чутливо й влучно використане дитинно-наївне, первісне, а тому незамулене світовідчуття й душевні реакції людини, не відірваної від землі й природи ні тілом, ані душею, ані ментально. Ця властивість виразно проявлена в незрівнянних текстах Георгія Булашева «Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях», виданих 1909 року. Своєрідні «ілюстрації» Анастасії Подерв'янської до цієї книги, виконані в текстилі, стали потужною серією самоцінних картин, що переросли першоджерело, не поневаживши його, а чуйно доповнивши. Техніка виконання — авторська, колажна. Мислить живописно, а послуговується не фарбами, точніше, не лише фарбами, а більше кольоровими плямами, організованими елементами народної вишивки, орнаментами старовинного етнічного вбрання, мереживом ручного або фабричного плетіння, принтами, запозиченими з сучасного одягу чи декоративних тканин.

Наприклад, килим із блошиного ринку або плед із домашнього дивану чи верета з долівки гуцульської хати легко перетворюються на основу картини. Живописці ще з часів епохи Відродження залюбки використовували імприматуру задля того, щоб сформувати кольорову гармонію майбутньої картини. В роботах Анастасії Подерв'янської «імприматурою» стає основа з уже нанесеним рисунком, кольорами, сюжетними сценами та фактурою, правлячи за камертон звучання всієї композиції та вібрацій глядацьких реакцій. Переосмислюючи кожен клаптик, кожен елемент чи деталь окремо, художниця надає їм нового забарвлення та завдання. Так картина набуває загальної смислової тональності, співзвучної змісту та емоційній гостроті задуму.

Це дуже мудро й врешті актуально — сполучати ніби несумісні речі. Але ж ми живемо у той реактивно-плинний час, коли за рік долаємо таку інформаційну й досвідну дистанцію, якої попередні покоління не мали за все своє життя. Тож старовинна ікона, бабусина вишивана скатертина, мамина мереживна сукня, власна принтована футболка чи японський мультяшний персонаж або текст-мем із вітровки сина та з футболки батька... це той вузький зонд, на який творчо нанизуються ремінісцентні речі кожної з епох та їхніх суміжних часів і культур.

Художниця в кожній роботі проходить певний шлях занурення й оптимального виходу-виводу на поверхню полотна, непомітно проводячи увагу глядача через усі фази та щаблі власних відкриттів або можливих висловлювань. Ця така щира, ніби навіть наївна довіра глядачеві дуже допомагає художнику відкритися, бо ж мова завжди — про сокровенне. Її користується Анастасія для цього не трендовими мінімалістичними формулами, а розгорнутою душевною оповіддю, з акцентами й певним втаємниченням. Такі ось ностальгічно-душевні оповідки для дорослих, розгорнені, як середньовічні хроніки або наче роман «Кантрі Хоррора», в іншій серії можуть нагадувати легку іронічну прозу, що приховує глибоку залюбленість у предмет («Пальто. Портрет»).

Об'єкти «Пальто. Портрет» (2017), представлені в галереї «White World», демонструють копії найвідоміших творів визнаних світових знаменитостей, вишиті Анастасією Подерв'янською власноруч на пальтах, сконструйованих і пошитих модельєром Лілією Братусь. Виконати копію великого майстра вперше — то учнівство, потім — зухвальство, опісля — вже свідоме дослідження і діалог з Учителем, тим паче, якщо робити її іншими матеріалами, використовуючи несподівані техніки, приручаючи ідею, наповнюючи її новим змістом. Такі портрети вже й не портрети зовсім, а принада оку, захист, талісман власниці одягу, екзотика й ексцентричність. Як же несподівано ошатно виглядає «Дама з горностаєм» Леонардо у виконанні Анастасії Подерв'янської на тлі типових квітів з народних вишиваних рушників або тканих килимів.

Досвід роботи театральним художником, зокрема зі створення костюмів для гротескних вистав батька Леся Подерв'янського, передає «Пальто. Портретам» розкату впевненість у декоруванні моделей, перетворює одяг на художній твір. Вийшла така собі колекція трохи гротескного haute couture. Втім, моделі haute couture здебільшого і бувають гротескними, бо використовують перебільшення заради акцентування ідеї.

Використання різнопланових і вже уживаних тканин і артефактів саме по собі стає художнім прийомом. У сучасному мистецтві художники багато працюють із текстилем, причому використовують такий, над яким вже працювали митці до них — десинатори, колористи, художники по тканинах. Таким чином ці вже існуючі художні артефакти стають фрагментами, частинами, «мазками» нових творів, що несуть зовсім іншу новину, мають нове завдання. І тут вже не йдеться про одяг як функцію; про тканину

як ужитковий або просто декоративний предмет. Йдеться про шари та прошарки інформативного плану. Вишивані побажання на народних рушниках перетворились на тексти на одязі, особливо поширені з розвитком друкарських технологій. Кожна з деталей вже жила власним життям, а тепер привносить свій досвід, фактуру, прожитий і пережитий колір та переплетіння. Об'єднати, приборкати різноспрямовані, часто контрастні за стилем і мовою матеріали — непросто.

Така трудомістка техніка, до якої вдається художниця, трапляється нечасто, хіба що коли художник звертається по виконання до найманих майстринь. Анастасія Подерв'янська свої текстильні картини виконує власноруч, тому вони несуть у собі додаткову енергію не лише авторського задуму, а й утілення. Так, кожне її Пальто — окрім гарної речі, власне пальта, для жінки, яка наважується одягнути цю річ, несе не лише оновлений образ, а й своєрідний захист, стає оберегом.

Серія «New Icon» (2017, спільно з Тетяною Русецькою), показана у «Voloshyn Gallery», демонструє відсторонено-уважний погляд художниці на трансформацію функціонування у свідомості сучасника традиційної ікони, котра подеколи перетворюється з інструмента релігійного культу на просто оберіг, картину, привласнюється володарем як прикраса, частина побуту і буденного життя, доповнюючись «неканонічними» текстами і зображеннями, коміксними написами й актуально сьогоденними сюжетними лініями.

«Пригоди у місті» (2018), демонстровані в «Триптих Арт», також виконані в текстилі з вишивкою власноруч. Сполучення несподівано різнорідних за часом ви-

никнення і технікою створення елементів, використаних у композиціях Анастасії Подерв'янської, таке природне, що усвідомлюєш незбагненну цілісність буття, здатного перетравити й поєднати у новому висловлюванні чужорідні елементи. Врешті, маємо все, як у житті — коктейль, мікст, поєднання найнесподіванішого, що гостро вражають і відкривають нові смисли тому, хто готовий не лише дивитися, а й побачити та замислитися. Так, полотно «Ніжність», здається, вирросло з цієї урбаністичної саги й започаткувало нову серію картин, яка визріває у задумах авторки.

Озираючи певний відтинок творчого шляху мисткині, бачимо, як уважно і впевнено вона йде до власної техніки та стилю. Як вправно та переконливо користується творчими надбаннями світового мистецтва й уміє переживати й інтерпретувати творчість свого народу, глибоко поважаючи його природну і душевну організацію. Водночас художниці вистачає гостроти зору та почуття гумору, а подеколи й тонкої іронії, щоб віддалитися й протерти власне око. І таким чином скинути сльозу замилювання та прояснити кришталік справжнього, не завжди ніжного, а подеколи жорсткого і жорстокого у житті людини, продемонструвати двоїстість і замуленість солодкаво-романтичного погляду на життя народу.

Низьке і високе, наївне і професійне, глибоко втаємничене і профанне, — такий міцний коктейль композицій картин Анастасії Подерв'янської за уважного вживання, звісно, паморочить голову. П'янієш без вина й ходиш очманілий від подиву, що торкнувся серцем чогось сокровеного, — як у житті та сутності свого народу, так і в духовних пошуках мисткині Анастасії Подерв'янської.

Авраменко О.

«ХайТекСтиль» и другое Анастасии Подервянской

Аннотация. Исследован индивидуальный стиль, художественный язык, творческие наработки яркой представительницы творческого поколения 2000-х Анастасии Подервянской, в частности, её находки в полистилистических сериях работ, которые включают живопись, прикладное искусство вышивки и коллаж. Прослежено созвучие энергетики сюжетных фигуративных картин Анастасии Подервянской с насыщенностью кинокадром в коллажах Сергея Параджанова.

Ключевые слова: полистилизм, коллаж, живопись, вышивка, текстиль, театральность.

Avramenko O.

“Hi-TechStyle” and Other by Anastasia Podervianska

Abstract. The article examines individual style and artistic language of the creative work by Anastasia Podervyanska, a bright representative of the creative generation of the 2000s. In particular, her experiments in the polystylistic series of works combining painting, applied art of embroidery, and collage have been studied. The author traces the consonance of power of themed figurative paintings by Anastasia Podervyanska and richness of film shots and collaged by Sergey Paradzhanov.

Keywords: polystylism, collage, painting, embroidery, textiles, theatricality.